

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1Obdo/10/2017
Identifikačné číslo spisu: 7112229633
Dátum vydania rozhodnutia: 13.12.2017
Meno a priezvisko: JUDr. Andrea Moravčíková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2017:7112229633.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne: JUDr. Ingrid Kovalčuková, Štúrova 33, 040 01 Košice - správca úpadcu CK FENÍCIA, s. r. o., Mlynská 27, 040 01 Košice, IČO: 336 698 598, zast. advokátska kancelária JUDr. Štefan Prevoznák, s r. o., Kukučínova 108/23, 040 01 Košice. IČO: 47 232 439 proti žalovanému: Ing. Y. Z., nar. XX.XX.XXXX, bytom Q., XXX XX V., zast. JUDr. Frederika Birková, advokátka, Rosná 5, 040 01 Košice, v konaní o určenie neúčinnosti právneho úkonu, vedenom na Okresnom súde Košice pod sp. zn. 30Cbi/16/2012, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského sudu v Košiciach zo dňa 30. septembra 2016, č. k. 20CoKR/21/2016-158, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach č. k. 20CoKR/21/2016-158 zo dňa 30. septembra 2016 a rozsudok Okresného súdu Košice I č. k. 30Cbi/16/2012-132 zo dňa 26. februára 2016 v zamietajúcej časti a v časti výroku o náhrade trov konania z r u š u j e a v e c v r a c i a v rozsahu zrušenia súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice I (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom č. k. 30Cbi/16/2012-132 zo dňa 26. februára 2016 v prvom výroku vylovil, že právny úkon úpadcu - dvojstranná dohoda uzavretá medzi úpadcom a žalovaným o bezodplatnom postúpení práv z lízingovej zmluvy č. N. z úpadcu na žalovaného, na základe ktorej bola na žiadosť úpadcu dňa 01.06.2012 uzavretá medzi úpadcom ČSOB Leasing, a. s. a žalovaným Zmluva o zmene subjektu Leasingovej zmluvy č. N. pôvodne uzavretej medzi úpadcom a ČSOB Leasing, a. s. dňa 14.07.2010, je voči veriteľom úpadcu neúčinný. Druhým výrokom vyslovil, že právny úkon úpadcu - uzavretie trojstrannej Zmluvy o zmene subjektu Leasingovej zmluvy č. N. dňa 01.06.2012 medzi úpadcom ČSOB Leasing a žalovaným, na základe ktorej boli postúpené práva z lízingovej zmluvy č. N. uzavretej medzi úpadcom a ČSOB Leasing, a. s. zo dňa 14.07.2010 je voči veriteľom úpadcu neúčinný. Tretím výrokom vyslovil, že „v prevyšujúcej časti návrh zamietá“ a štvrtým výrokom žiadnemu z účastníkov nepriznal náhradu trov konania.

2. Z odôvodnenia rozhodnutia vyplýva, že žalobkyňa sa žalobou doručenou súdu dňa 16.11.2012 domáhala, aby súd určil, že právny úkon úpadcu - bezodplatné postúpenie práv z lízingovej zmluvy N. z

úpadcu na žalovaného, na základe ktorého bola na žiadosť úpadcu dňa 01.06.2012 uzavretá medzi ČSOB Leasing, a. s. a žalovaným zmluva o zmene subjektu Leasingovej zmluvy č. N. pôvodne uzavretej medzi úpadcom a ČSOB Leasing, a. s. 14.07.2010, je voči veriteľom úpadcu neúčinný. Dôvodom návrhu bolo vyhlásenie konkurzu na majetok úpadcu CK FENÍCIA, s. r. o. (ďalej len úpadca) uznesením Okresného súdu Košice I sp. zn. 30K/3/2012 zo dňa 17.09.2012, zverejneným v Obchodnom vestníku č. 184/12 dňa 24.09.2012.

3. Žalovaný je vo vzťahu k úpadcovi spriaznenou osobou, synom posledného jediného konateľa a spoločníka úpadcu. Dňa 31.8.2012 boli ocenené práva z lízingovej zmluvy č. N., ktoré boli na žalovaného prevedené úpadcom bezodplatne na 8 500 eur a následne bola predmetná pohľadávka úpadcu voči žalovanému zapísaná do súpisu konkurznej podstaty. Listom zo 04.10.2012 uplatnil žalobca u žalovaného odporovacie právo a vyzval žalovaného na vydanie sumy 8 500 eur do konkurznej podstaty.

4. Žalobkyňa podaním doručeným súdu dňa 22.01.2013 podala rozšírenie žaloby a spresnenie petitu v konaní o určenie neúčinnosti právnych úkonov.

5. Uznesením č. k. 30Cbi/16/2012-71 zo dňa 12.12.2013 súd prvej inštancie pripustil zmenu petitu nasledovne: Právny úkon úpadcu - dvojstranná dohoda uzavretá medzi úpadcom a žalovaným o bezodplatnom postúpení práv z lízingovej zmluvy č. N. z úpadcu na žalovaného, na základe ktorej bola na žiadosť úpadcu dňa 01.06.2012 uzavretá medzi úpadcom ČSOB Leasing, a. s. a žalovaným Zmluva o zmene subjektu Leasingovej zmluvy č. N. pôvodne uzavretej medzi úpadcom a ČSOB Leasing, a. s. dňa 14.07.2010, je voči veriteľom úpadcu neúčinný. Právny úkon úpadcu - uzavretie trojstrannej Zmluvy o zmene subjektu Leasingovej zmluvy č. N. dňa 01.06.2012 medzi úpadcom ČSOB Leasing, a. s. a žalovaným, na základe ktorej boli postúpené práva z lízingovej zmluvy č. N. uzavretej medzi úpadcom a ČSOB Leasing, a. s. dňa 14.07.2010 je voči veriteľom úpadcu neúčinný. Právo nadobudnúť vlastnícke práva k osobnému motorovému vozidlu značky HYUNDAI i30, VIN: TMADB51CABJ124808, ktoré bolo obstarané prostredníctvom lízingovej zmluvy č. N. uzavretej medzi úpadcom a ČSOB Leasing, a. s. dňa 14.07.2010, za splnenia podmienok uvedených v tejto zmluve, patrí úpadcovi. Prijaté uznesenie odôvodnil vyhovením návrhu žalobkyne na zmenu žalobného petitu.

6. Právne odôvodnil rozsudok súd prvej inštancie podľa ust. § 9 ods. 1, 2 zákona č. 7/2005 o konkurze a reštrukturalizácii v platnom znení (ďalej len ZKR), § 14 ods. 1 a 3 ZKR, § 23 ods. 1 v spojení s § 203a ZKR, § 57 ods. 1 a § 58 ods. 1, 2 a 3 ZKR, ust. § 60 a § 62 ZKR, § 100 ods. 1, 2 písm. a ZKR, § 489 ods. 1 ObZ a § 273 ods. 1 ObZ, § 116 OZ a § 3 ods. 1, 2 zákona č. 8/2005 Z. z. o správcoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

7. Žalobu vyhodnotil ako včas podanú a s poukazom na ust. § 62 ods. 1,2 ZKR mal za preukázané, že žalovaný je v konaní pasívne vecne legitimovaný. Mal za preukázané, že dňa 01.06.2012 bola uzavretá Zmluva o zmene subjektu Leasingovej zmluvy č. N. medzi CK FENÍCIA, s. r. o., ČSOB Leasing, a. s. a žalovaným, na základe ktorej boli postúpené práva z lízingovej zmluvy č. N. uzavretej medzi úpadcom a ČSOB Leasing, a. s. dňa 14.07.2010 a došlo tak k zmene lízingového nájomcu na žalovaného. Na žalovaného, ktorý je synom konateľa úpadcu bol prevod uskutočnený bezodplatne.

8. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že zmluva o zmene subjektu Leasingovej zmluvy č. N. je právnym úkonom bez primeraného protiplnenia, na základe ktorého dlžník - úpadca poskytol plnenie - prevod majetkových práv bezodplatne, pričom obvyklá cena je podstatne vyššia. Keďže žalovaný v postavení spriaznenej osoby neposkytol žiadne protiplnenie, tento právny úkon je voči konkurzným veriteľom právne neúčinný.

9. V prevyšujúcej časti žalobu zamietol s odôvodnením, že právo nadobudnúť vlastnícke právo k osobnému motorovému vozidlu HYUNDAI i30, obstaranému prostredníctvom lízingovej zmluvy patrí úpadcovi a takéto právo mu nevzniklo, pretože pred ukončením lízingovej zmluvy došlo k zmene subjektu lízingového nájomcu. Toto právo už nadobudol žalovaný z právneho úkonu, ktorého neúčinnosť nie je predmetom konania.

10. Súd prvej inštancie zároveň konštatoval, že žalobkyňou bol podaný návrh na rozšírenie a spresnenie žalobného petitu dňa 22.01.2013 a nebolo povinnosťou súdu návrhu na pripustenie zmeny žalobného petitu vyhovieť, pričom i v prípade, ak takému návrhu nevyhovie, odvolanie voči takémuto rozhodnutiu nie je prípustné. Konštatoval tiež, že súd však využil právo rozšíriť žalobný petit v časti, v ktorej nebol zahrnutý alternatívny petit žalobkyne požadovaný v rozšírenom návrhu, keďže žalobkyňa mohla žiadať pripustenie zmeny petitu bez alternácie. V prípade, že by žalobkyňa nebola spokojná s rozhodnutím súdu v časti rozšírenia žaloby, teda že súd mal pripustiť rozšírenie petitu aj ohľadom alternatívneho petitu, mala a mohla sa žalobkyňa domáhať, aby súd doplnujúcim uznesením v tejto časti alternatívny petit doplnil. Keďže toto právo nevyužila, predmetom konania boli určovacie nároky v zmysle daného uznesenia v spojení so žalobou.

11. O odvolaní žalobkyne Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) rozhodol rozsudkom č. k. 20CoKR/21/2016-158 zo dňa 30. septembra 2016 tak, že potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým súd návrh v prevyšujúcej časti zamietol a vyslovil, že strany nemajú právo na náhradu trov odvolacieho konania.

12. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením rozhodnutia v napadnutej časti a konštatoval správnosť dôvodov napadnutého rozhodnutia podľa § 387 ods. 2 CSP. Na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia uviedol, že súd prvej inštancie postupoval správne keď podanie žalobkyne vyhodnotil ako návrh na zmenu návrhu na začatie konania podľa § 95 OSP. Porovnaním petitu žaloby a podania žalobkyne zo dňa 21.01.2012 ustálil, že došlo ku kvantitatívnemu rozšíreniu žaloby, o čom súd prvej inštancie rozhodol uznesením zo dňa 12.12.2013. Vo veci sa uskutočnilo pojednávanie dňa 04.11.2015 a za žalobkyňu sa pojednávania zúčastnil právny zástupca, ktorý neupozornil súd o tom, že zmena návrhu, ktorú súd pripustil uznesením zo dňa 12.12.2013 nezodpovedá obsahu podania žalobkyne zo dňa 21.01.2012 a na pojednávaní dňa 26.02.2016 právny zástupca žalobkyne uviedol, že ďalšie návrhy týkajúce sa predmetu konania nemá. Keďže uznesenie o zmene návrhu na začatie konania nadobudlo právoplatnosť a vykonateľnosť 23.01.2014, a o takto zmenenom návrhu súd prvého stupňa rozhodol, pričom súd je podľa § 379 CSP zásadne viazaný návrhom na začatie konania, súd prvej inštancie rozhodol správne. Odvolaním sa žalobkyňa domáhala zmeny rozhodnutia súdu prvej inštancie vo výroku, o ktorom súd prvého stupňa nerozhodoval a výroku, ktorým súd v prevyšujúcej časti návrh zamietol, nakoľko odvolací súd dospel k záveru, že výrok, ktorým súd v prevyšujúcej časti návrh zamietol, je vecne správny, tento výrok podľa § 387 ods. 1 CSP potvrdil.

13. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala v zákonom stanovenej lehote dovolanie žalobkyňa. Svoje dovolanie odôvodnila dovolacím dôvodom podľa ustanovenia § 20 písm. i/ CSP, ako aj podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, pretože napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

14. Žalobkyňa dovolaním napadla oba výroky odvolacieho súdu a jeho prípustnosť vyvodzuje z ustanovení § 420 písm. 17 a § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Nesprávny procesný postup odvolacieho súdu, ktorým jej ako strane sporu znemožnil, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva a to v takej miere, že týmto došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces, vzhliada žalobkyňa predovšetkým v absencii riadneho odôvodnenia rozhodnutia, keď odvolací súd sa v ňom nedotkol jedinej odvolacej námietky, hoci sa jednalo o námietky podstatné a vzťahujúce sa k takým závažným procesným pochybeniam zo strany súdu prvej inštancie, ktoré boli základom nesprávneho právneho posúdenia a v dôsledku toho aj nezákonného rozhodnutia vo veci, pričom nesprávnym procesným postupom bol naplnený aj dôvod dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP.

15. Dovolateľka poukázala na to, že oba súdy sa stotožnili so záverom vysloveným prvoinstančným súdom, že pri rozhodovaní o zmene žaloby súd využil svoje právo rozšíriť žalobný petit v časti, v ktorej nebol zahrnutý alternatívny petit, pričom žalobkyňa mohla žiadať pripustenie zmeny petitu bez alternácie.

Za protichodné a zmätočné považuje konštatovanie súdu prvej inštancie, že voči rozhodnutiu o zmene žaloby nie je prípustný opravný prostriedok, zároveň však v odôvodnení svojho rozhodnutia uvádza, že ak žalobkyňa nebola spokojná s rozhodnutím súdu v časti rozšírenia žaloby mala sa domáhať, aby súd doplnujúcim uznesením v tejto časti c alternatívny petit doplnil. Naproti tomu pri rozhodovaní o trovách konania, ktoré si žalovaný neuplatnil, súd o nich rozhodol podľa pomeru úspechu v spore a nepriznanie trov konania žalobkyni odôvodnil tým, že kým ona mala úspech v prvých dvoch výrokoch žaloby, žalovaný vo zvyšku návrhu. Z odôvodnenia nie je zrejmé, ako mohol mať žalovaný úspech ešte aj v tej časti návrhu, ktorá podľa názoru súdu nebola predmetom konania, nakoľko nebola poňatá do uznesenia o povolení zmeny petitu žaloby.

16. Procesným pochybením súdu prvej inštancie bolo, že v rámci rozhodovania o povolení zmeny žaloby síce žalobkyňou navrhovanú zmenu povolil, avšak do uznesenia nepoňal celý nový petit, keď vynechal alternatívny petit a tiež petit týkajúci sa trov konania. Súd prvej inštancie na návrh v alternatívnej časti neprihliadal, a to takým spôsobom, že bez opory v zákone preniesol ťarchu povinnosti upozorniť súd na jeho pochybenie nerozhodnutím o celom návrhu žalobkyne. Súd môže o zmene rozhodnúť len dvoma spôsobmi, a to tak, že buď zmenu žaloby povolí alebo nepovolí pri zohľadnení zákonných kritérií, a to výsledkov doterajšieho konania. Návrh na povolenie zmeny žaloby bol doručený súdu prvej inštancie len 2 mesiace po doručení pôvodného návrhu a zmena sa žiadnym spôsobom nedotkla petitu pôvodného, došlo len k jeho rozšíreniu.

17. Dovolateľka poukázala na to, že už v odvolaní sa odvolávala na judikatúru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, a to uznesenie sp. zn. 1Cdo/51/2009 a rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky v právnej veci II.US 378/2013, z ktorých vyplýva nesprávne právne posúdenie a nesprávny procesný postup súdu prvej inštancie v časti, v ktorej argumentuje právom súdu povoliť zmenu žaloby v rozsahu podľa vlastného uváženia a bez ohľadu na obsah celého návrhu žalobkyne, a tiež keď konal vo veci o nariadenie neodkladného (predbežného) opatrenia, hoci pred tým nerozhodol o návrhu na zmenu žaloby, v dôsledku čoho nastal stav, že v čase rozhodovania vo veci samej nebolo možné žalobkyni vyhovieť len preto, že predmetné vozidlo už nebolo vo vlastníctve lízingovej spoločnosti.

18. Poukázala na nález ústavného súdu v časti, kde konštatuje, že zo žiadneho ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku nevyplýva, že by sa zmenený žalobný návrh (petit) po súhlase súdu so zmenou odpútal od príslušného procesného úkonu (prejavu vôle) žalobcu a nanovo sa substantivizoval vo výroku uznesenia pripúšťajúceho zmenu. Po pripustení zmeny návrhu konajúci súd aj naďalej zostáva viazaný len zmeneným návrhom žalobou v takej podobe, ako ho predniesol žalobca svojim procesným úkonom, nie v tej podobe, v akej ho súd (podľa okolností nesprávne alebo mylne) reprodukoval v uznesení, ktorým zmenu návrhu pripustil. Ak sa odvolací súd v plnej miere stotožnil s rozhodnutím súdu prvej inštancie a v celom rozsahu potvrdil jeho rozhodnutie, potom rovnako ako aj on nesprávne právne posúdil vec, najmä procesnú situáciu po podaní návrhu na zmenu petitu žaloby, keď neprihliadol na porušenie zákona zo strany súdu prvej inštancie a ani na rozhodovaciu prax vyšších súdnych autorít, hoci táto bola v odvolaní citovaná.

19. Právnou otázkou, pri riešení ktorej sa odvolací súd odchýlil nie len od jednoznačnej dikcie zákona, ale aj od citovaných záverov súdnej praxe, je otázka rozhodovania súdu o zmene žaloby; tu žalobkyňa odkazuje na posúdenie tejto otázky v rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pod sp. zn. 1Cdo/51/2009 a právnu argumentáciu Ústavného súdu slovenskej republiky (sp. zn. II.ÚS 378/2013).

20. Súd prvej inštancie mohol aj pred vyhlásením rozsudku vo veci samej doplniť uznesenie o povolení zmeny žaloby o chýbajúci výrok. Ak tak neurobil, mohol a mal jeho rozhodnutie v naznačenom smere zmeniť odvolací súd, keďže podkladom pre zmenu rozhodnutia a nastolenie spravodlivosti a zákonnosti bolo závislé len od správneho právneho posúdenia procesnej situácie po doručení návrhu na zmenu žaloby. Porušovanie procesných práv s následkom porušenia práva na spravodlivý proces vidí dovolateľka aj vo vzťahu k rozhodovaniu o trovách konania. Odvolací súd považoval tento výrok za vecne správny, hoci žalobkyňa namietala, že žalovaný si v konaní náhradu trov výslovne neuplatňoval, a tiež s ohľadom na skutočnosť, že neúspech žalobkyne v spore rozhodne nebol dôsledkom kvalifikovanej

obranu žalovaného, ale závažného procesného pochybenia zo strany súdu.

21. Dovolateľka navrhla, aby dovolací súd zmenil rozhodnutie odvolacieho súdu a zaviazal žalovaného na zaplatenie sumy 8 500 eur s prísl. do konkurznej podstaty ako peňažnú náhradu toho, čo odporovateľnými právnymi úkonmi úpadcu ušlo z jeho majetku v prospech žalovaného. Zároveň si uplatnila náhradu trov konania.

22. K dovolaniu sa vyjadril žalovaný a žiadal ho odmietnuť ako nedôvodné.

23. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „NS SR“ alebo „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie podala včas strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade s § 429 ods. 1 CSP, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP) najskôr skúmal, či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré je prípustné napadnúť týmto mimoriadnym opravným prostriedkom.

24. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).

25. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak:

a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,

b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,

c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,

d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,

e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd alebo

f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

26. Podľa § 421 ods. 1 CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola riešená alebo

c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

27. Dovolací súd je pri rozhodovaní o mimoriadnom opravnom prostriedku viazaný jednotlivými dovolacími dôvodmi, ako ich vymedzil dovolateľ vo svojom dovolaní, pričom dovolanie je procesné prípustné iba vtedy, ak má dovolací súd tvrdené dovolacie dôvody preukázané. V dôsledku viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní dovolacími dôvodmi. Žalobkyňa prípustnosť svojho dovolania vyvodila z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP a z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ CSP), pričom k takémuto postupu došlo nerešpektovaním ustálenej rozhodovacej praxe najvyšších súdnych autorít pri riešení procesnej otázky, teda tvrdiac dôvod, že odvolací súd sa odklonil od ustálenej; rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP).

28. Podľa rozhodnutia veľkého senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1VCdo/2/2017, je kumulácia dôvodov prípustnosti dovolania v zmysle § 420 CSP a § 421 CSP neprípustná. Ak sú v dovolaní súbežne uplatnené dôvody prípustnosti podľa oboch uvedených ustanovení, dovolací súd sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí len na posúdenie prípustnosti dovolania z hľadiska § 420 CSP. Ako vyplýva z odôvodnenia rozhodnutia veľkého senátu, ani za predchádzajúcej právnej úpravy (pozn. dovolacieho súdu: Občiansky súdny poriadok) nebol dovolací súd povinný posúdiť vždy opodstatnenosť dovolacej argumentácie v celej jej šírke. Vády zmätočnosti boli už podľa tejto právnej úpravy považované za procesné pochybenia najzásadnejšej povahy, ktoré boli rozhodovacou praxou a tiež právnou teóriou považované za natoľko závažné, že dovolací súd po závere o ich existencii dovolaním

napadnuté rozhodnutia rušil bez toho, aby ich posudzoval z hľadiska správnosti v nich zaujatých právnych záverov. Existencia procesných väd zmätočnosti uvedených v § 420 CSP zakladá prípustnosť dovolania a zároveň jeho opodstatnenosť. So zreteľom na túto povahu a procesné dôsledky každej z väd zmätočnosti vedie súbežné uplatnenie oboch dôvodov prípustnosti dovolania (§ 420 CSP a § 421 CSP) k tomu, že dovolací súd sa výlučne na skúmanie prípustnosti dovolania z hľadiska § 420 CSP. Pokiaľ by postupoval inak (a skúmal opodstatnenosť uplatnenia dovolacieho dôvodu ešte aj podľa § 421 CSP), prehliadal by zreteľné vnútorné protirečenie argumentácie samotného dovolateľa, ktoré spočíva v tom, že dovolateľ poukazujúci na nesprávne právne posúdenie, súbežne tvrdí existenciu takého mimoriadne závažného a neprehliadnuteľného dôvodu (existenciu vady zmätočnosti), pre ktorý napadnute rozhodnutie nemalo byť vôbec vydané. Dovolanie nemôže byť úspešne založené na argumentácii týkajúcej sa nesprávnosti právneho posúdenia odvolacieho súdu v niektorej právnej otázke (§ 421 CSP), keď je v ňom súbežne uplatnená (protirečivá) argumentácia dovolateľa, podľa ktorej odvolací súd za daného procesného stavu (zmätočnosti) vôbec nemal prikročiť k právnemu posúdeniu ako takému. Právny názor, ktorý je vyjadrený v rozhodnutí veľkého senátu (sp. zn. IVCdo/2/2017 z 19.04.2017) je pre senáty najvyššieho súdu záväzný (§ 48 ods. 3 veta prvá CSP).

29. Vedomý si povinnosti rešpektovať názor vyjadrený v rozhodnutí veľkého senátu, dovolací senát vo veci prejednávanej výslovne uvádza, že o týmto rozhodnutím predpokladaný súbeh dôvodov zmätočnosti a judikátórneho odklonu nejde. Pri právnej klasifikácii podania súd vychádza z § 124 ods. 1 CSP v spojení s § 123 ods. 1 a 2 CSP a posudzuje ho podľa obsahu. Zmyslom takéhoto postupu je posúdiť podanie tak, aby jeho výklad zodpovedal skutočnej vôli konajúcej osoby v čase urobenia tohto úkonu. Dovolací súd postupujúc výkladom obsahu podania dovolania dovodil, že nemožno aplikovať na takto formulované dovolacie dôvody rozhodnutie veľkého senátu, ktoré predpokladá stav, kedy sa dovolateľ domáha ako zrušenia rozhodnutia z dôvodu zmätočnosti (závažných procesných nedostatkov spôsobujúcich bránenie prístupu k spravodlivosti), tak zároveň prieskumu rozhodnutia meritórneho, kedy by sa napriek prípadnému konštatovaniu potreby kasácie z. procesných dôvodov mal zaoberať aj odpoveďou na otázku odklonu od judikatúry, teda hmotnoprávnym prieskumom napadnutého rozhodnutia.

30. Vo veci prejednávanej však ide výlučne o tvrdenie závažného nesprávneho procesného postupu súdov nižšej inštancie, ktorý mal byť zapríčinený aj tým, že nerešpektovali už ustálenú procesnú judikatúru súvisiacu s očakávaným postupom súdu pri zmene žaloby, teda nemožno hovoriť o neprípustnosti skúmania dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, keďže prirodzene súčasťou posudzovania povahy tvrdených dôvodov prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. 17 CSP je aj súlad procesného postupu súdov s ustálenou rozhodovacou praxou ako najvyššieho súdu, lak posúdením tohto postupu cez prizmu ústavnoprávnej konformity formulovanej nálezmi ústavného súdu tak, aby bola aj v tomto prípade zabezpečená právna istota a legitímne očakávania strany pri procesnom postupe súdu.

31. Vo veci prejednávanej nedochádza ku kumulácii dovolacích dôvodov v zmysle ustanovenia § 420 CSP a ustanovenia § 421 ods. 1 CSP, a teda aj dovolací dôvod v zmysle ustanovenia § 420 písm. 17 CSP tak musí byť posudzovaný aj s ohľadom na ustálenú rozhodovaciu prax najvyššieho súdu v kontexte zabezpečenia prístupu k spravodlivosti. V tomto konkrétnom prípade tak nemôže viesť naznačená „kumulácia“ k odmietnutiu dovolania v zmysle § 447 písm. f/ CSP, keďže sa o takúto kumuláciu nejedná. Výkladom podania dovolateľky senát dovolacieho súdu dospel k záveru, že je potrebné postup súdov nižšieho stupňa preskúmať aj v kontexte ustálenej rozhodovacej praxe pri posudzovaní procesných úkonov súdov (tu aj s oporou v čl. 2 základných princípov CSP).

32. Kategorický imperatív zakladajúci povinnosť orgánov verejnej moci (vrátane všeobecných súdov) vykladať a uplatňovať zákony a ostatné všeobecne záväzné právne predpisy v súlade sústavou vyplývajúci z čl. 152 ods. 4 ústavy je nevyhnutným predpokladom existencie materiálneho právneho štátu, neoddeliteľnou súčasťou ktorého sú také princípy ako právna istota a spravodlivosť, a vyplýva aj zo zásady, ktorou sa riadi ústavný súd, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť ale aj ústavnosť (uznesenie ústavného súdu sp. zn. IV.ÚS 243/2012). Rovnako je nevyhnutné

vziať do úvahy, že dovolateľka namietala výslovne porušenie základného práva na súdnu ochranu (a spravodlivý proces), ktoré je v demokratickej spoločnosti natoľko závažné, že pri jeho výkone neprichádza do úvahy (zo strany súdov) ani jeho zužujúci výklad a ani také formálne interpretačné postupy, následkom ktorých by mohlo byť jeho neodôvodnené (svojvoľné) obmedzenie, či dokonca popretie (viď nález ústavného súdu z 9. novembra 2016. č. k. I.ÚS 532/2016-87). Sud sú rovinne poskytovať spravodlivosť v materiálnom ponímaní nemôžu postupovať pri rozhodovaní prísne formálne, pričom prílišný formalizmus by bol v rozpore s princípmi spravodlivosti (napr. IV.ÚS 192/08).

33. Prílišný formalizmus pri výklade právnych noriem vedúcich k extrémne nespravodlivému záveru potom znamená porušenie základných práv (nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. IV.ÚS 1735/07). Spravodlivosť je totiž kritériom ukladajúcim každému všeobecnému súdu ústavnú povinnosť hľadať také riešenie súdnej právnej veci, ktoré nebude možné vyhodnotiť ako nesúladne s princípom spravodlivosti a popierajúce zmysel a účel príslušných zákonných ustanovení (m. m. I.ÚS 26/2010). vždy je potrebné vychádzať z individuálnych, teda na konkrétnych zisteniach založených rozmerov súdom prerokovanej veci. Špecifické okolnosti prípadu môžu byť komplikované a netypické, to však nezabavuje súdy urobiť všetko pre nájdenie spravodlivého riešenia, akokoľvek sa to môže javiť zložitým (I.ÚS 118/2013).

34. Pokiaľ ide o dovolací dôvod v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP, dovolateľka ho teda vidí v tom, že súdy nerozhodovali o celom predmete konania, keďže napriek tomu, že v konaní urobila zákonom predvídaný úkon podala návrh na rozšírenie žalobného petitu a očakávala, že o nej bude rozhodnuté v súlade s ust. § 95 OSP (v danom čase účinnej procesnej normy), súdy o tomto návrhu v celosti nerozhodli.

35. Tu dovolací súd konštatuje, že v konaní na súdoch nižšej inštancie skutočne došlo k takému pochybeniu. Prvoinštančný súd rozhodol uznesením č. k. 30Cbi/16/2012-71 zo dňa 12.12.2013, z ktorého obsahuje zjavné, že súd úplne opomenul rozhodnúť o časti návrhu žalobného petitu obsahujúceho alternatívu. Podaním zo dňa 22.01.2013 požiadala žalobkyňa o rozšírenie žalobného petitu v nasledovnom znení:

I.

Právny úkon úpadcu - dvojstranná dohoda uzavretá medzi úpadcom a žalovaným o bezodplatnom postúpení práv z leasingovej zmluvy č. N. z úpadcu na žalovaného, na základe ktorej bola na žiadosť úpadcu dňa 01.06.2012 uzavretá medzi úpadcom, ČSOB Leasing, a. s. a žalovaným Zmluva o zmene subjektu Leasingovej zmluvy č. N. pôvodne uzavretej medzi úpadcom a ČSOB Leasing, a. s. dňa 14.07.2010, je voči veriteľom úpadcu neúčinný.

II.

Právny úkon úpadcu - uzavretie trojstrannej Zmluvy o zmene subjektu Leasingovej zmluvy č. N. dňa 01.06.2012 medzi úpadcom, ČSOB Leasing, a. s. a žalovaným, na základe ktorej holi postúpené práva z leasingovej zmluvy č. N. uzavretej medzi úpadcom a ČSOB Leasing, a. s. dňa 14.07.2010 je voči veriteľom úpadcu neúčinný.

III.

Právo nadobudnúť vlastnícke práva k osobnému motorovému vozidlu značky Q. K. VIN: M., ktoré bolo obstarané prostredníctvom leasingovej zmluvy č. N. uzavretej medzi úpadcom a ČSOB Leasing, a. s. dňa 14.07.2010 za splnenia podmienok uvedených v tejto zmluve patrí úpadcovi. Alternatívne:

Žalovaný je povinný do troch dní odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia súdu nahradiť do konkurznej podstaty úpadcu hodnotu práv, ktoré získal na úkor majetku úpadcu na základe bezodplatného postúpenia práv z leasingovej zmluvy č. N. uzavretej medzi úpadcom a ČSOB Leasing, a. s. dňa 14.07.2010 v spojení so Zmluvou o zmene subjektu Leasingovej zmluvy č. N. uzavretej dňa 01.06.2012 medzi ním (žalovaným), úpadcom a ČSOB Leasing, a. s. vo výške 8 500 eur.

IV.

Žalovaný je povinný do troch dní odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozsudku nahradiť žalobcovi trovy súdneho konania, ktoré žalobca vyčísli do troch dní odo dňa vyhlásenia rozsudku.

36. Uznesením o pripustení zmeny žalobného petitu súd prvej inštancie pripustil zmenu a v celom rozsahu prevzal znenie návrhu, okrem časti alternatívne formulovaného petitu a časti týkajúcej sa trov konania. Výrok uznesenia neobsahuje výrok o tom, že túto časť návrhu nepripúšťa (dovolací súd zdôrazňuje, že súd musí rozhodnúť o celom znení návrhu zmeny), a ani odôvodnenie neobsahuje zmienku o tom, že súd si je vedomý absencie takéhoto výroku a neobsahuje ani odôvodnenie takéhoto postupu. Súd prvej inštancie o návrhu žalobkyne nerozhodol tak ako to zákon v ust. § 95 OSP upravoval - nevyslovil, že jeho určitej časti nevyhovuje, teda ju nepripúšťa, v odôvodnení tiež absentuje prípadné odôvodnenie takéhoto absentujúceho výroku, ktoré by mohlo viesť k záveru, že rozhodnuté bolo a je len potrebné doplňujúcim uznesením doplniť výrok rozhodnutia. Súd prvej inštancie mohol vydať doplňujúce uznesenie pre odstránenie tohto nedostatku, na takýto úkon však vôbec nie je potrebná osobitná aktivita strany konania tak, ako to následne vo svojom rozhodnutí formuluje odvolací súd, prenášajúc tak ťarchu pochybenia súdu na stranu konania. Nesprávny je záver odvolacieho súdu, že vzhľadom na to, že právny zástupca žalobkyne neupozornil na pojednávaniach konajúci súd o tom, že nebolo rozhodnuté o celom návrhu žalobného petitu, a zároveň na záverečnom pojednávaní uviedol, že ďalšie návrhy týkajúce sa predmetu konania nemá, znamená, že sa stotožnil so znením uznesenia a o takto pripustenej zmene žiada rozhodnúť. Tomu logicky odporuje (inak právne správne) konštatovanie odvolacieho súdu v bode 64 jeho rozhodnutia, že „Súd je zásadne viazaný návrhom na začal i e konania a preto môže rozhodovať len o tomto návrhu“.

37. Konštatovanie odvolacieho súdu v uvedenom bode 64 je správne, nebolo však rešpektované v jeho ďalšej úvahe. Súd prvej inštancie totiž vôbec o celom návrhu na začatie konania nerozhodol, keďže tento bol návrhom žalobkyne, v súlade s ust. § 95 ods. 1 OSP, zmenený. Pokiaľ bolo obsahom odvolania práve upozornenie na dôležitý procesný nedostatok, t. j. nerozhodnutie o pripustení zmeny - rozšírenia žalobného petitu, odvolací súd mohol a mal tento nedostatok odstrániť buď sám (keďže úprava odvolacieho konania ako v OSP tak CSP nevyučovala rozhodovanie o zmene petitu), alebo mal rozhodnutie súdu prvej inštancie zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Je potrebné podotknúť, že takúto vadu postupu súdu prvej inštancie, vzhľadom na nevykonané dokazovanie pre časť alternatívny žalobného petitu, ako aj nedostatok odôvodnenia pri rozhodovaní o takto zmätočne pripustenej zmene petitu, bolo potrebné odstrániť kasačným rozhodnutím.

38. V konaní tak stále nebolo rozhodnuté o celej veci, pričom tento nedostatok nemožno odstrániť ani doplňujúcim rozsudkom, keďže z odôvodnenia rozhodnutia ako prvoinštančného, tak odvolacieho súdu, vyplýva, že súdy preniesli ťarchu tohto nedostatku na samotnú žalobkyňu s tým, že táto mala o vydanie doplňujúceho uznesenia žiadať. Takýto záver je v príkrom rozpore so závermi vyslovenými už v uvádzaných rozhodnutia najvyššieho súdu a náleze ústavného súdu. Dovolací súd tu znova poukazuje na nález ústavného súdu (vo veci sp. zn. II.ÚS 378/2013), že ...konajúci súd aj naďalej zostáva viazaný (§ 153 ods. 2 OSP) len zmeneným návrhom v takej podobe, ako ho procesné predniesol žalobca svojim procesným úkonom (prejavom vôle) označeným ako „zmena žaloby“, nie v tej podobe, v akej ho súd (podľa okolností nesprávne alebo mylne) reprodukoval v uznesení, ktorým zmenu návrhu pripustil, a len podľa prv uvedeného je súd povinný aj rozhodovať.“

39. Uvedený dovolací dôvod a tvrdená vada sú úzko prepojené s porušením práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a s porušením práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a k jeho naplneniu dochádza, ak odvolací súd (prípadne súd prvej inštancie a k jeho odstráneniu nedošlo v odvolacom konaní) zasiahol do ústavou, resp. dohovorom garantovaných práv dovolateľa, čím mu bolo znemožnené domáhať sa práva na súdnu ochranu prostriedkami, ktoré mu zákon (Civilný sporový poriadok, resp. do 30. júna 2016 Občiansky súdny poriadok) priznáva. Zároveň dovolací súd uvádza, že dovolací dôvod v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP je vymedzený širšie, ako tomu bolo v prípade dovolacieho dôvodu podľa ustanovenia § 237 ods. 1 písm. f/ OSP účinného do 30. júna 2016. Uvedené vyplýva zo skutočnosti, že ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti uviedol, že vada konania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ OSP znamená porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj čl. 6 ods. 1 dohovoru (II.ÚS 261/06). To však, ako už. ústavný súd spresnil (II.ÚS 148/09), neznamená, že by vždy zároveň platil aj opak (viď aj uznesenie ústavného súdu sp. zn. IV.ÚS 481/2011 a uznesenia

najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/145/2012 a 3Cdo/165/2011).

40. Obsah práva na súdnu a inú právnu ochranu uvedený v čl. 46 ods. 1 ústavy nespočíva len vtom, že osobám nemožno brániť v uplatnení práva alebo ich diskriminovať pri jeho uplatňovaní. Jeho obsahom je i zákonom relevantné konanie súdov a inýchorgánov Slovenskej republiky. Každé konanie súdu alebo iného organu, ktoré je v rozpore so zákonom, je porušením ústavou zaručeného práva na súdnu ochranu alebo inú právnu ochranu (I.ÚS 26/1994). Pod nesprávnym procesným postupom súdu treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa znemožnila strane realizácia tých procesných práv, ktoré majú slúžiť na ochranu a obranu jeho práv a záujmov v tom, - ktorom konkrétnom konaní, pričom miera tohto porušenia bude znamenal nespravodlivý súdny proces.

41. Obsahom základného práva na súdnu a inú právnu ochranu, je aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci (viď nález ústavného súdu z 13. septembra 2016, č. k. III.ÚS 250/2016-28).

42. Porušenie základných práv môže znamenať aj svojvôľa pri aplikácii (napr. nerešpektovanie kogentnej normy) alebo interpretácii, ktorá je v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (napr. prílišný právny formalizmus), potom znamenajú porušenie základných práv a slobôd jednotlivca. Nesprávna aplikácia právneho predpisu môže byť dôvodom na zrušenie rozhodnutia súdu, pokiaľ by šlo o aplikáciu zjavne svojvoľnú, argumentačne vybudovanú bez. presvedčivého a racionálneho logického odôvodnenia, teda objektívne neakceptovateľnú (viď nález ústavného súdu zo 14. septembra 2016, č. k. I.ÚS 357/2016-2.3).

43. Z dispozičného princípu vyplýva, že navrhovateľ v žalobnom návrhu vymedzuje predmet konania po skutkovej i právnej stránke, a týmto jeho vymedzením je súd v zásade viazaný. Z viazanosti súdu petitom vyplýva, že súd nemôže prekročiť návrh účastníkov a prisúdiť viac, než čoho sa domáhajú. Je nepochybné, že zásada viazanosti súdu petitom (tzv. zásada ne ultra petitum) vyžaduje i to, aby súd neprisúdil iné plnenie, než ktorého sa účastníci domáhajú. Súd musí rešpektovať predmet konania vymedzený žalobným návrhom, čo znamená, že nárok nemôže priznať v rozsahu odporujúcom skutočne vymedzenému predmetu konania, pričom takéto vymedzenie je vo výlučnej dispozícii navrhovateľa. Navrhovateľ ako dominus litis tak nesie aj riziko neuvážaných procesných návrhov, keďže s návrhom možno síce disponovať viac menej voľne, avšak vždy pri rešpektovaní príslušných procesných pravidiel tak, aby bolo v každom štádiu konania zjavné, čo presne je predmetom konania a o akom okruhu vecí súd rozhoduje (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 4Obdo/51/2016).

44. Vzhľadom na vymedzenie dovolacieho dôvodu v zmysle ustanovenia § 420 písm. 17 CSP dovolací súd posudzoval odôvodnenie napadnutého rozsudku odvolacieho súdu spolu s odôvodnením rozsudku súdu prvej inštancie, nakoľko obidve rozhodnutia predstavujú jeden celok, ako to vyplýva aj z ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. II.ÚS 78/05, III.ÚS 264/08, IV.ÚS 372/08, IV.ÚS 350/09, IV.ÚS 489/2011). Tento právny názor zahŕňa aj požiadavku komplexného posudzovania všetkých rozhodnutí všeobecných súdov (tak súdu prvej inštancie, ako aj súdu odvolacieho), ktoré boli vydané v priebehu príslušného súdneho konania.

45. Nakoľko žalobkyňa v dovolaní opodstatnene namietala, že odvolací súd jej svojím nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, je dovolanie žalobkyne nielen procesné prípustné, ale aj dôvodné.

46. Vzhľadom na dôvodnosť dovolania dovolací súd zrušil napadnutý rozsudok odvolacieho súdu vo výroku, ktorým rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti potvrdil (§ 449 ods. 1 CSP). Pretože dôvody, pre ktoré bol zrušený rozsudok odvolacieho súdu, sa vzťahujú aj na rozsudok súdu prvej

inštancie a nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozsudku odvolacieho súdu, najvyšší súd zrušil aj rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým v prevyšujúcej časti návrh zamietol (§ 449 ods. 2 CSP) a vec v rozsahu zrušenia vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

47. V ďalšom konaní sú súd prvej inštancie a odvolací súd viazaní právnym názorom dovolacieho súdu vysloveným v tomto uznesení (§ 455 CSP). Súd prvej inštancie teda musí rozhodnúť, teraz postupom podľa 142 a 143 CSP, o pripustení zmeny žaloby aj v časti alternatívneho petitu, berúc do úvahy jeho nadväznosť na už právoplatné rozhodnutie súdu prvej inštancie (rozsudok č. k. 30Cbi/16/2012-132 zo dňa 26. februára 2016) v prvých dvoch výrokoch a včasnosť tohto návrhu v kontexte uplatneného nároku.

48. V konečnom rozhodnutí rozhodne súd prvej inštancie aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Hoci dovolateľka napadla dovolaním aj výrok o náhrade trov konania, tento výrok je výrokom závislým od výroku vo veci sa a keďže dovolací súd rozhodnutie súdu prvej aj odvolacej inštancie zrušil, nezaoberal sa námietkami vznesenými v súvislosti s napadnutým výrokom o trovách konania, o týchto bude musieť prvoinštančný súd rozhodnúť opätovne samostatným uznesením.

49. Senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky rozhodol pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.